

Opiskeluhuoltosuunnitelma

1.8.2023

29.8.2023 Sivistyslautakunta

päivitetty 7.10.2025

Sisällysluettelo

Opiskeluhooltosuunnitelma	1
1. Opiskeluhuollon tarkoitus	1
2. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhohtopalveluista	1
2.1 Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta	1
2.2 Arvio käytettävissä olevista opiskeluhohtopalveluista	2
3. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi	2
3.1 Koulukohtaisten opiskeluhohtoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat	2
3.2 Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset	3
3.3 Poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuranta ja poissaoloihin puuttuminen	4
3.4 Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen	4
3.5 Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa	5
4. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)	5
4.1 Oppilaan ohjaaminen opiskeluhohtopalveluihin	6
4.2 Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen ja toiminta	7
4.3 Tarvittavan opiskeluhuollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä	8
4.4 Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet koulussa	8
4.5 Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet	9
5. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	9

5.1 Osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamisessa	9
5.2 Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä	10
5.3 Opiskeluhoillon moniammatillinen yhteistyö oppilaskohtaisten tukitoimien, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä	10
5.4 Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	10
5.5 Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoillon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille	11
6. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma	11
6.1 Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	11
6.1.1 Oppilaiden suojaaminen väkivallalta	11
6.1.2 Oppilaiden suojaaminen kiusaamiselta	12
6.1.3 Oppilaiden suojaaminen häirinnältä	14
6.1.4 Yhteistyö huoltajien ja tarvittavien viranomaisten kanssa	15
6.1.5 Suunnitelmista tiedottaminen, päivittäminen, seuranta ja arviointi	15
6.2 Kriisisuunnitelma	16
Liite 1 Huolen alueet	21
Liite 2 Opiskeluhoollollisen tuen polku	22
Liite 3 Suostumuslomake	23
Liite 4 Kriisitiedottamisen mallit	25

1. Opiskeluhuollon tarkoitus

Opiskeluhuollosta säädetään lailla oppilas- ja opiskelijahuollosta (1287/2013). Opiskelu- huollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opiskeluhoito, jota ope- tukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhoitotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi ope- tuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma. Opetushallitus on antanut opetussuunnitel- man perusteissa tarkemmat määräykset suunnitelman laatimisesta. Tämä opiskeluhoito- suunnitelma on Tervolan kunnan esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen yhteinen.

Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Lisäksi oppilailla on oikeus oppilas- ja opiskeli- jahuoltolain mukaiseen yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon.

2. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja opiskeluhuollon palveluista on olemassa valtakun- nalliset henkilöstömitoitukset tai suositukset, jotka koskevat terveydenhoitajien, lääkärei- den, kuraattoreiden ja psykologien palveluiden saatavuutta. Lisäksi oppilas- ja opiskeli- jahuoltolain 15 § määrittelee, missä ajassa oppilaalla on oikeus saada psykologi- ja kuraat- toripalveluita ja 17 § määrittelee terveydenhoitajan ja lääkärin tavoitettavuutta koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa.

2.1 Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta

Tervolan kouluverkko koostuu neljästä esi- ja perusopetuksen koulusta sekä lukiosta. Yk- siköiden määrä lisää osaltaan opiskeluhuollon palveluiden tarvetta.

Oheiseen taulukkoon on koottu arvio opiskeluhoitopalveluiden kokonaistarpeesta 1.8.2025 alkaen.

Maahanmuuttajataustaisia oppilaita Tervolassa on lähinnä Lapinniemen koululla. Oppimi- sen ja koulunkäynnin tuki uudistuu 1.8.2025, joten tässä päivityksessä ei oppilaskohtaisten tukitoimien saajien määrää voi vielä kuvata.

Opiskeluhoiltopalveluiden tarve 1.8.2025 alkaen	Oppilaat 1.8.2025	Ryhmäkohtaisten tukimuotojen resurssi 1.8.2025 h/vko	Terveiden- hoitaja	Lääkäri	Kuraattori	Psykologi	Vastaava kuraattori
Esiopetus (järjestetään kouluilla)	19						
Perusopetus (sis. myös esiopetuksen)	304		0,95	0,14	0,75	0,38	
Kaisajoki	42	4,5					
Loue	29	3					
Mattinen	37	4					
Lapinniemi	196	22,5					
Lukiokoulutus			0,05	0,02	0,05	0,04	
Tervolan lukio	45						
Yhteensä htv		34	1	0,16	0,8	0,42	alueen yhteinen

2.2 Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoiltopalveluista

Kaksi terveydenhoitajaa tuottaa yhteensä 1 htv:n verran palveluita. Kuraattorin tehtävä on kokoaikainen, mutta hän työskentelee myös ammattiopisto Lappian toimipisteessä 20 % työajastaan. Psykologipalvelua on toistaiseksi ollut tarjolla vain oppimistutkimusten tekoon. Resurssia tarvittaisiin myös yhteisölliseen opiskeluhoiltootyöhön.

3. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoillon edistämiseksi

Yhteisöllisellä opiskeluhoillolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskelu ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. Myös yksilökohtaisia opiskeluhoiltopalveluja antava henkilöstö, eli kuraattorit ja psykologit sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ammattilaiset, osallistuvat yhteisöllisen opiskeluhoillon kehittämiseen osana työtehtäviään. Keskeinen rooli yhteisöllisen opiskeluhoillon edistämisessä on oppilaitoskohtaisella opiskeluhoiltoryhmällä.

3.1 Koulukohtaisten opiskeluhoiltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Jokaisella koululla toimii opiskeluhoiltoryhmä, joka vastaa koulun opiskeluhoillon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskeluhoiltoryhmässä asioita

käsitellään yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla, yksittäistä oppilasta koskevia asioita ei käsitellä tässä ryhmässä.

Opiskeluhoitoryhmän muodostavat:

- rehtori/koulunjohtaja (johtaa ryhmää)
- opettajaedustaja
- terveydenhoitaja
- kuraattori

Lisäksi ryhmä voi tarvittaessa kuulla muita asiantuntijaedustajia.

Opiskeluhoitoryhmät kokoontuvat vähintään kaksi kertaa vuodessa ja aina tarvittaessa. Ryhmän koollekutsujana ja muistion laatijana toimii rehtori/koulunjohtaja. Ryhmä käsittelee ainakin seuraavia asioita:

Lukuvuoden alkaessa elokuussa:

- kouluyhteisön tilan analysointi toimintasuunnitelman pohjaksi (kouluterveyskysely, laajojen terveystarkastusten yhteenveto, omat arviointikyselyt sekä muut mahdolliset tehtyjen kyselyjen ja palautteiden tulokset)
- suunnitelma opiskelijoiden ja huoltajien osallisuudesta suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
- toimintasuunnitelma/opiskeluhoitoyhteyden vuosikello

Lukuvuoden päättyessä huhti-toukokuussa:

- toiminnan, osallisuuden sekä palveluiden käytön ja riittävyyden sekä poissaolomäärien arviointi
- arviointiraportin laatiminen ohjausryhmälle

3.2 Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset

Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä seuraa oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tilaa. Arvioitaessa luokka- ja kouluyhteisön tilaa ryhmä käyttää laajoista terveystarkastuksista tehtyä yhteenvetoa. Lisäksi arvioinnissa käytetään kouluterveyskyselyiden tuloksia, Tea -tiedonkeruun tuloksia, Move -testituloksia ja omia vuosittain vaihtuvia kuntakohtaisia opetussuunnitelman palautekyselyiden tuloksia.

Monialaisesti toteutettava kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkistus toteutetaan kolmen vuoden välein. Keskeiset arviointitulokset kirjataan vuosittain lukuvuosi-arvioinnin yhteydessä tehtävään opiskeluhoitoyhteyden arviointiraporttiin.

3.3 Poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuranta ja poissaoloihin puuttuminen

Tervolan koulujen toimintamalli koulupoissaoloihin on kuvattu seuraavassa kuvassa:

3.4 Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö on kielletty kaikilta koulujen sisätiloissa ja koulujen käytössä olevilla ulkoalueilla, kouluretkillä, leirikouluissa ja koulun järjestämissä tilaisuuksissa.

Päihteetöntä elämäntapaa tuetaan käsittelemällä aihetta eri oppiaineiden yhteydessä. Terveystarkastusten yhteydessä terveydenhoitaja keskustele aiheesta oppilaiden kanssa. Kouluterveyskyselyn ja mahdollisen seudullisen päihdekyselyn tulosten pohjalta asetetaan tilanteen vaatimat tavoitteet ennaltaehkäisyytölle.

Mikäli alaikäinen oppilas käyttää tupakkatuotteita kouluaikana, ilmoitetaan asiasta huoltajalle.

Mikäli alaikäinen oppilas käyttää tai pitää hallussaan alkoholia tai muita huumaavia aineita kouluaikana, ilmoitetaan asiasta huoltajalle, terveydenhoitajalle ja huumaavista aineista aina poliisille. Asiasta tehdään aina lastensuojeluilmoitus.

Jokainen oppilaitosyhteisön jäsen on velvollinen ilmoittamaan välittömästi rehtorille/koulunjohtajalle tai luokanvalvojalle havaittuaan tai epäillessään oppilaan olevan koulussa päihtyneenä tai huumeiden vaikutuksen alaisena tai että hänellä on hallussaan päihdyttäviä aineita.

Koulunjohtajalla/rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta 29 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista. Tupakkatuotteet ja muut päihhteet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

3.5 Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Koulu- opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Tehtävää toteutetaan tarkastamalla koulut kolmen vuoden välein monialaisena yhteistyönä.

Koollekutsujana ja tarkastuksessa tarvittavien tietojen kokoajana toimii terveydenhoitaja. Arviointi tehdään sekä oppilaan että henkilökunnan näkökulmasta. Tarkastukseen osallistuvat terveydenhoitaja, työterveyshoitaja, koulunjohtaja/rehtori, teknisen toimen edustaja, terveystarkastaja sekä oppilasedustaja. Tarkastuksista tehdään muistio, jossa vastuutetaan tarpeelliset tahot mahdollisten puutteiden korjaamiseen.

4. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

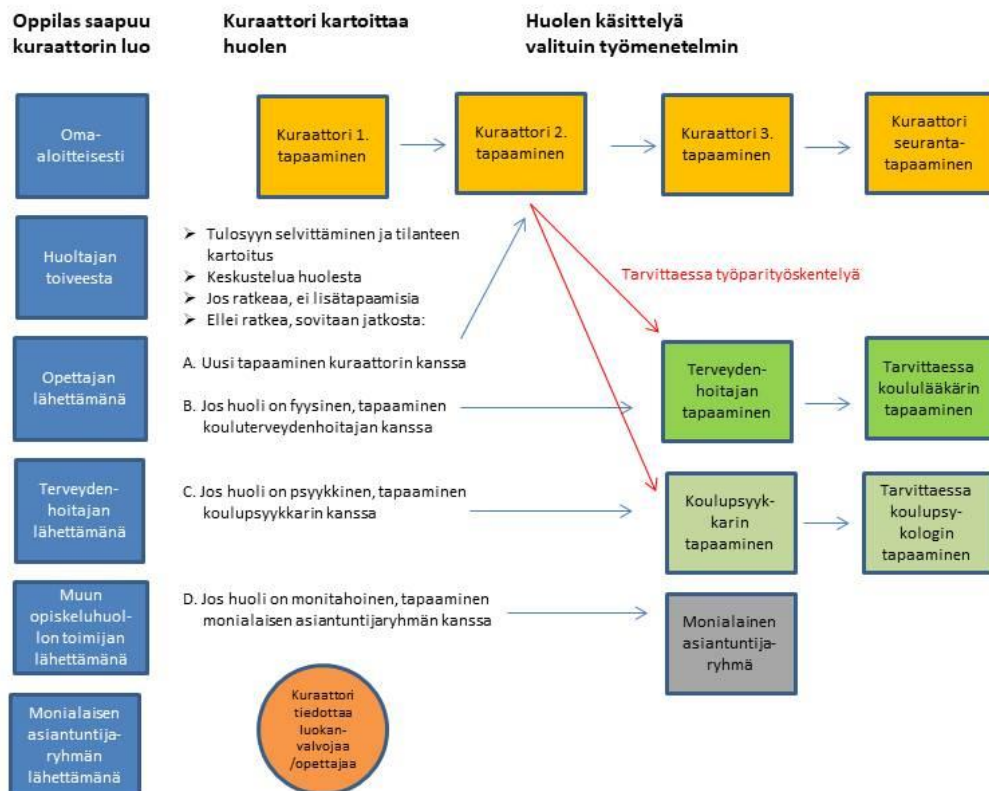
Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkai-

suissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

4.1 Oppilaan ohjaaminen opiskeluhuoltopalveluihin

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää koulun työntekijän ottavan viipymättä yhteyttä koulu- tai opiskeluterveydenhuollon työntekijään tai opiskeluhuollon ammattilaiseen yhdessä oppilaan kanssa, mikäli hän arvioi oppilaan tarvitsevan opiskeluhuollon palveluita. Mikäli oikeaa tahoa ei pystytä tässä vaiheessa arvioimaan, ohjataan oppilas kuraattorin vastaanotolle. Kuraattori kartoittaa huolen ja ohjaa tarvittaessa muiden ammattilaisten palveluihin oheisen palvelupolun mukaisesti. Opiskelijahuollon ammattilaiselle voidaan haakeutua myös omatoimisesti, huoltajan toiveesta ja muiden ammattilaisten lähettämänä.

Opiskeluhuollon palvelupolku

Liite 1 Huolen alueet – huolilista avuksi koulun henkilöstölle

Liite 2 Opiskeluhuollollisen tuen polku

4.2 Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen ja toiminta

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti oppilaan tueksi silloin, kun hänen huolta herättävän tilanteensa varhaiseen selvittelyyn ja hoitamiseen tarvitaan eri alojen asiantuntijoita ja monialaista yhteistyötä opetushenkilöstön ja opiskeluhuollon palvelujen välillä.

Ryhmän kokoaa se opiskeluhuollon toimija, joka havaitsee monialaisen opiskeluhuollon tarpeen. Ryhmän kokoamiseen tarvitaan aina oppilaan suostumus, tai hänen ikänsä tai kehitystasonsa sitä edellyttäessä, huoltajan tai muun laillisen edustajan suostumus. Huoltajan suostumukseksi riittää yhden huoltajan antama suostumus, mutta molempia yhteis- huollosta vastaavia huoltajia on syytä pyytää osallistumaan työskentelyyn.

Oppilaalla on yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa ikänsä ja kehitystasonsa mukainen itsenäinen asema. Painavasta syystä oppilas voi kieltää huoltajaansa osallistumasta asiassa käsittelyyn tai antamasta tälle opiskeluhuoltoasiaansa koskevia tietoja. Edellytyksenä on, ettei se ole oppilaan oman edun vastaista. Oppilaan kanta yhteistyöhön opiskeluhuollollisissa asioissa kysytään aina lukiolaisilta, useimmiten peruskoulun yläluokilla ja tilanteen mukaan joskus aiemminkin. Mikäli oppilas kieltää yhteydenoton huoltajaan, huoltajan osallistumisen monialaiseen asiantuntijaryhmään tai tietojen annon huoltajalle, arvion vaajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Esiopetuksessa ja alimpien luokkien oppilaiden osalta suostumuksen monialaisen asiantuntijaryhmän perustamiseen antaa aina huoltaja.

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoonpanosta ja työskentelyn aloittamisesta voidaan sopia suullisestikin, mutta viimeistään ensimmäisessä kokoontumisessa tulee pyytää kirjallinen suostumus.

Erityisesti luokanopettajan tai luokanvalvojan on suotavaa olla monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenenä, jos oppilaan suostumus siihen on saatavissa. Opettaja ja luokanvalvoja tuntevat usein parhaiten oppilaan päivittäiset, opiskeluun liittyvät ongelmat.

Asiantuntijaryhmän kokoontumisiin voi ryhmän jäsenten lisäksi osallistua myös muita henkilöitä oppilaan tai hänen huoltajansa kirjallisen suostumuksen perusteella. Näistä ulkopuolisista osallistujista ei kuitenkaan tule asiantuntijaryhmän jäseniä. Heille taikka oppilaalle tai huoltajalle ei voida myöskään antaa käyttöoikeutta tai oikeutta tehdä kirjauksia opiskeluhoitorekisteriin.

Asiantuntijaryhmä valitsee keskuudestaan vastuuhenkilön, joka vastaa prosessin etenemisestä sekä kokoontumisia koskevista kirjauksista opiskeluhohtokertomukseen. Ryhmään kuuluvat ammattilaiset voivat ryhmässä käydyn keskustelun lisäksi tarvittaessa käydä keskinäistä konsultaatiota ja vaihtaa kyseisen asian hoitamiseen välttämättömiä tietoja salassapitovelvoitteiden estämättä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää oppilaan asiassa

neuvoa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista tässä tarkoituksessa konsultaatiota antavalle asiantuntijalle myös salassa pidettäviä tietoja salassapitovelvoitteiden estämättä. Konsultaatiosta tehdään asianmukaiset merkinnät opiskeluhoitokertomukseen.

Opiskeluhoitokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi ja siihen kirjataan yksittäisen oppilaan:

- nimi, henkilötunnus, kotikunta sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- asian aihe, tausta ja vireille panija
- tiedot asian käsittelystä monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksessa, kokoukseen osallistuvat henkilöt ja heidän asemansa
- suunnitelma toimenpiteistä oppilaan yksilökohtaisen opiskeluhoiton järjestämiseksi ja niiden toteuttamiseksi ja seurannasta vastaavat tahot
- oppilasta koskeva välttämätön tieto liittyen opiskeluhoitossa toteutettuihin ja toteutettaviin toimenpiteisiin
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammattinsa tai virka-asemansa

Jos sivulliselle annetaan opiskeluhoitokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Opiskeluhoitokertomus tallennetaan Wilmaan aina silloin, kun ryhmässä on mukana opettaja. Opiskeluhoitokertomuksista muodostuvan opiskeluhoitorekisterin vastuuhenkilö on sivistysjohtaja ja yhteyshenkilöitä ovat koulunjohtajat/ apulaisrehtori/ rehtori.

Liite 3 Suostumuslomake

4.3 Tarvittavan opiskeluhoiton järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kirjallinen varoitus tai joka on erotettu määräajaksi tai joka on määrätty poistumaan 36 b §:n 1 momentin mukaisesti tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväsi 36 c §:n nojalla, järjestetään tarvittava opiskeluhoito. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa 35 b §:n 1 momentissa ja 36 c §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden jälkeen.

Tässä tarkoitetuissa tilanteissa luokanopettaja tai luokanvalvoja selvittää oppilaalta (tarvittaessa huoltajalta) tarpeen opiskeluhoitopalveluihin ja järjestää mahdollisuuden keskustella ensisijaisesti kuraattorin kanssa.

4.4 Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytännöt koulussa

Terveystarkastaja toimittaa laajaan terveystarkastukseen liittyvät lomakkeet oppilaiden mukana koteihin. Huoltajat palauttavat lomakkeet suljetussa kuoressa koululle tai suoraan terveystarkastajalle. Mikäli he ovat antaneet suostumuksensa opettajan lomakkeen täyttämiseksi, terveystarkastaja toimittaa ko. lomakkeen opettajalle täytettäväksi siten. Näin lomake on käytettävissä terveystarkastustilanteessa.

4.5 Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Huoltaja toimittaa tiedon erityisruokavalioista Meri-Lapin kuntapalveluiden verkkosivuilta löytyvällä lomakkeella ateriapalvelun tarjoajalle. Tarvittaessa lomakkeen liitteenä toimitetaan lääkärintodistus. Tiedot päivitetään aina syksyisin.

Oppilaan tarvitseman lääkityksen sekä hoidon tukeminen sovitaan koulussa monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä huoltajien, oppilaan, kouluterveydenhuollon, koulun henkilöstön ja hoitavan tahon kanssa.

5. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollon keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

5.1 Osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamisessa

Ennen opiskeluhoitosuunnitelman hyväksymistä kuullaan koulujen henkilöstöä, huoltajia, oppilaita sekä opiskeluhoollon edustajia. Oppilaita ja huoltajia kuullaan myös arviointisuunnitelman mukaisissa arviointikyselyissä ja tarvittaessa niistä saatavan palautteen pohjalta suunnitelmaa ja käytänteitä päivitetään.

Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa ja tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Yhteisöllisen opiskeluhoollon käytännön toteuttamisessa oppilaiden ja oppilas/opiskelijakuntien osallisuudella on suuri painoarvo.

Lukion yhtenä kasvatustavoitteena on kehittää oppilaiden itseohjautuvuutta ja tukea it-senäistymiskehitystä. Opiskeluhuollossa asiat pyritään hoitamaan ensisijaisesti lukiolaisen itsensä kanssa ja vasta sen jälkeen otetaan huoltaja tarvittaessa mukaan keskusteluun.

5.2 Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Koulunjohtajat/rehtorit vastaavat koulujen opetus- ja muun henkilöstön perehdytyksestä ja osaamisen varmistamisesta yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä. Opiskeluhuoltosuunnitelma käsitellään yhteisesti lukuvuoden aikana.

5.3 Opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö oppilaskohtaisten tukitoimien, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä

Osa oppilaista voi tarvita sekä pedagogista että opiskeluhuollollista tukea. Lainsäädäntö erottaa toisistaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädetyn yksilökohtaisen opiskeluhuollon ja koululainsäädännössä määritellyn oppimisen ja koulunkäynnin tuen. Tuen muotoja voidaan käyttää rinnakkain, toisiaan täydentäen ja siten, että ne muodostavat oppilaan näkökulmasta toimivan kokonaisuuden.

Jos oppilaan tuen tarpeen arviointi edellyttää moniammatillista osaamista, osallistuvat tuen tarpeen arviointiin tarvittaessa ja pyydettyä opettajien lisäksi opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaiset tai muut ammattilaiset. Moniammatillista yhteistyötä tehdään erityisesti silloin, kun oppilaskohtaiset tukitoimet eivät riitä tukemaan oppilasta riittävästi. Oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen liittyvä moniammatillinen yhteistyö ei ole (yhteisöllistä tai yksilökohtaista) opiskeluhuoltoa, josta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

Tilanteessa, jossa oppilas siirtyy sairaalakouluun, hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunta ja oppilaan opetuksen järjestäjä sekä oppilaan kotikunta sopivat yhdessä sairaalaopetuksen järjestämisestä kuultuaan ensin oppilasta, tämän huoltajia tai muuta laillista edustajaa, oppilaan opetuksen järjestäjää sekä oppilaan oppilashuollosta vastaavia henkilöitä. Sairaalakoulussa oleva oppilas pysyy oman koulun oppilaana. Koulunjohtaja/rehtori päättää, kuka toimii yhdyshenkilönä sairaalakouluun ja osallistuu kutsuttaessa verkostopalaveriin.

Erikoissairaanhoidossa oleva oppilas on oikeutettu ilmaiseen kuljetukseen tai riittävään avustukseen osallistuessaan sairaalaopetukseen.

5.4 Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Koulut tekevät tiivistä yhteistyötä lapsiperheiden **lastensuojelun** kanssa. Lapin hyvinvointialueen Tervolassa työskentelevä lastensuojelusta vastaava sosiaalityöntekijä osallistuu

opiskeluhuollon palaverieihin aina tarvittaessa ja konsultoi koulujen henkilöstöä. Vastaava kuraattori edustaa sosiaalityön erityisosaamista opiskeluhuollossa ja on kaikkien koulujen käytettävissä.

Kunnan ja seurakunnan nuorisotyö toimivat kouluilla omien resurssiensa puitteissa järjestämällä mm. koulunuorisotyötä ja organisoimalla ryhmäyhtymisiä. Myös **etsivä nuorisotyö** on erityisesti yläkoulun ja lukion yhteistyökumppani.

Poliisiviranomainen tekee yhteistyötä koulujen kanssa vierailen pyydettäessä ja tiedottaen mm. liikenneturvallisuudesta, rikosten ennaltaehkäisystä ja muista kulloinkin ajankohtaisista aiheista.

5.5 Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista, toiminnasta ja palveluiden saatavuudesta tiedotetaan oppilaita, huoltajia, henkilöstöä ja yhteistyötahoja Wilman kautta sekä koulujen verkkosivuilla. Opiskeluhuoltopalveluista kerrotaan myös lukuvuositedotteissa ja vanhempainilloissa.

Koulujen opiskeluhoitoryhmät seuraavat ja arvioivat opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista. Kevään kokouksessa laadittava arviointiraportti toimitetaan ohjausryhmälle.

6. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

6.1 Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

6.1.1 Oppilaiden suojaaminen väkivallalta

Väkivalta on tarkoituksellista itseen, toiseen henkilöön, ryhmään tai yhteisöön kohdistettua henkisen/fyysisen voiman tai vallan käyttöä. Sen seurauksena voi olla vamma, psyykkinen haitta tai kehitykseen liittyvä vaikeus.

Väkivallan käyttö koulussa on ehdottomasti kielletty. Väkivaltaan puututaan koulussa välittömästi. Riittävällä valvonnalla ja nopealla puuttumisella sekä oppilaan tuntemuksella pyritään ehkäisemään väkivaltatilanteiden syntyminen. Ympäristöopin ja terveystiedon tunneilla käsitellään väkivaltaista käyttäytymistä ja sen ehkäisemistä.

Jokainen fyysinen väkivaltatapaus käsitellään koulussa ja huoltajaa kehoitetaan tarpeen vaatiessa tekemään ilmoitus poliisille. Väkivaltaisen käytöksen uhri ohjataan saamaan tarvitsemaansa apua ja tukea. Vakaviin väkivaltatilanteisiin kutsutaan aina poliisi, jolloin poliisi päättää asian saattamisesta syyteharkintaan.

Toimintaohjeet väkivaltatilanteessa:

- älä käänny pois tilanteesta
- ole rauhallinen ja harkitseva
- kehoita oppilaita lopettamaan väkivalta
- pyri rauhoittamaan tilanne
- hae apua muilta aikuisilta
- tarvittaessa soita hätänumeroon
- anna ensiapu ja toimita hoitoon
- ilmoita rehtorille/koulunjohtajalle

Väkivallanteesta luokanopettaja/-valvoja on aina yhteydessä sekä väkivallan tekijän että uhrin huoltajaan ensisijaisesti puhelimella, ja mikäli ei tavoiteta, niin Wilmaviestillä. Tapah-tuman jälkeen keskustellaan sekä oppilaiden että henkilökunnan kanssa. Ulkopuolisen avun käyttöä voidaan harkita, kun seurataan oppilaiden ja henkilökunnan reaktioita. Opiskeluhooltohenkilöstöä informoidaan tapahtuneesta ja kouluarkeen paluuta tuetaan tarvittaessa. Luokissa käydään tarvittaessa keskustelua vakavan väkivaltatilanteen jälkeen ja ohjataan tukea tarvitsevia opiskeluhooltohenkilökunnan vastaanotoille. Myös opettajille järjestetään tarvittaessa tukea väkivaltatilanteen käsittelyyn.

6.1.2 Oppilaiden suojaaminen kiusaamiselta

Kiusaaminen on väkivaltaista käyttäytymistä, jossa toiselle aiheutetaan tahallisesti ja toistuvasti pahaa mieltä, harmin tunteita tai kipua. Kiusaaminen on vallankäyttöä, jossa kiusattu on usein avuttomassa asemassa kiusaajaan nähden.

Huono käytös on erotettava kiusaamisesta. Huonotapainen käyttäytyminen vähentää toisten viihtyvyyttä ja toistuessaan heikentää myös huonosti käyttäytyvän itsensä sosiaalista arvostusta ja yhteisössä elämistä. Tällaiseen käyttäytymiseen kuuluu aina myös kunnioituksen puute ja välinpitämättömyys itseä ja toisia, omia ja toisten tavaroita sekä yhteistä ympäristöä kohtaan. Kiusaamisen tavoin myös huono käytös vie koulusta työn ilon ja usein myös työrauhan ja vahingoittaa ystävyyttä, yhteishenkeä ja ihmisten välistä kanssakäymistä.

Kiusaaminen ei ole aina selvästi opettajien havaittavissa. Kiusattu oppilas ei itse siitä välttämättä halua kertoa. Kiusatuksi joutuminen saatetaan kokea häpeänä tai sitten pelätään,

että aikuiselle kertomisesta ei ole apua vaan kiusaaminen päinvastoin pahenee entisestään. Oppilaita kuitenkin rohkaistaan kertomaan kiusaamistilanteista. Aikuiset ovat vastuussa kiusaamisen lopettamisesta. Sen vuoksi koulussa tai koulumatkalla tapahtuvasta kiusaamisesta on aina kerrottava jollekin aikuiselle.

Kiusaamista ennaltaehkäistään ohjaamalla oppilaita hyvään käytökseen, erilaisuuden hyväksymiseen ja vastuuntuntoon arkipäivän tilanteissa. Vastuuntuntoon kuuluu mm. muiden huomioon ottaminen, ympäristöstä huolehtiminen, heikompien puolustaminen sekä toisten auttaminen. Hyvän luokkahengen kehittämiseksi pyritään koko koulun hyvän hengen luomiseen. Opetuksessa painotetaan erilaisuuden hyväksymistä.

Oppilaille tehdään neljä kertaa lukuvuoden aikana koulurauhakysely. Kyselyssä mahdollisesti ilmoitetut kiusaamistilanteet selvitetään. Omien kyselyiden lisäksi koulujen ja koko kunnan koulurauhatilannetta seurataan kouluterveyskyselyiden tuloksilla.

Tervolan koulujen kiusaamisen vastainen toimintamalli

1. Puuttuminen

- Pohjana on havainto/epäily tai oppilaan/huoltajan huoli
- Toiminnan käynnistäjänä voi toimia kuka tahansa koulun aikuinen

2. Selvittely

- Luokanopettaja/-valvoja/opiskeluhoollon toimija vastaa asian selvittämisestä ja toimenpiteistä
- Selvittelyn tavoitteena on tilanteen rauhoittaminen ja selkeyttäminen
- Selvitetään, mitä on tapahtunut ja ketkä ovat osallisena
- Keskustellaan kiusatun kanssa
- Keskustellaan kiusaajan kanssa
- Tilanteen salliessa annetaan oppilaille mahdollisuus esittää ratkaisumalleja
- Tiedotetaan tilanteesta kaikkien asianosaisten huoltajille Wilmaviestillä. Viesti sekä opettajan päiväkirjamerkintä toimivat asian kirjauksina
- Tarvittaessa kutsutaan kiusatun ja kiusaajan huoltajat koululle tapaamiseen
- Tarvittaessa kutsutaan koolle koko luokan vanhemmat

3. Toimenpiteet

- Mahdollisuus sovintoon
- Ilmoitus kotiin
- Keskustelu
- Perusopetuslain mukaiset seuraamukset (kasvatuskeskustelu, jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja erottaminen määräajaksi)
- Tapahtuneesta ilmoitetaan koulukuraattorille, terveydenhoitajalle ja mahdollisesti lastensuojeluun

4. Seuranta

- Rohkaistaan oppilasta kertomaan välittömästi, jos kiusaaminen jatkuu
-

- Jatkotoimenpiteet suunnitellaan tapauskohtaisesti
- Seurannasta tehtävään suunnitelmaan kirjataan, miten tilannetta seurataan ja miten edistymisestä informoidaan huoltajia/koulunjohtajaa/rehtoria
- Koulukiusaamisen käsittely, siitä aiheutuneet toimenpiteet ja seuranta kirjataan aina.

Ohjeistus oppilaan huoltajalle

- Jos epäilet, että lastasi on kiusattu, kannusta häntä kertomaan asiasta tai ole itse yhteydessä opettajaan, kouluterveydenhoitajaan tai koulukuraattoriin. Ota yhteyttä kouluun, vaikka lapsesi kieltäisikin
- Jos lapsesi on kiusaava osapuoli, tee selväksi, että et hyväksy minkäänlaista kiusaamista. Kerro asiasta myös opettajalle

Ohjeistus oppilaalle

- kiusaamistilanteessa sano päättäväisesti ja tarkasti, mistä et pidä: ”Jätä minut rauhaan, koska en pidä siitä, että sinä...” tai vain yksinkertaisesti ”Lopeta!”
- lähde pois kiusaajan luota
- kerro aikuiselle, jos olet itse kiusattu tai näet jotakin kiusattavan
- ole kiusatulle kaveri, älä jätä häntä yksin
- rohkaise kiusattua kertomaan kiusaamisesta jollekin aikuiselle, voit myös itse tarjoutua kertomaan hänen puolestaan

6.1.3 Oppilaiden suojaaminen häirinnältä

Jokaisella on oikeus ihmisarvoon ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Loukkaavaa käytöstä ei hyväksytä, vaan siihen puututaan välittömästi. Loukkaavana käytöksenä pidetään nimittelyä, kieltäytymistä työskentelemästä toisen kanssa, eristämistä, toisen henkilön vähättelemistä ja mm. rasististen viestien lähettämistä.

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan toisen koskemattomuutta. Seksuaalisella häirinnällä luodaan usein uhkaava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää. Vakavimmillaan häirintä voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikokseksi. Seksuaalinen häirintä voi olla esim. vihjailevia eleitä tai ilmeitä, härskejä puheita, nimittelyä, kaksimielisiä vitsejä. Se voi olla vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevia huomautuksia tai kysymyksiä, seksuaalisesti värittyneitä viestejä tai soittoja. Seksuaalista häirintää voi olla fyysinen koskettelu, seksuaalisväritteiset ehdotukset tai vaatimukset sekä seksuaalinen väkivalta, esimerkiksi raiskaus tai sen yritys. Seksuaalista häirintää ei hyväksytä, vaan siihen puututaan välittömästi.

Riittävällä valvonnalla ja puuttumisella sekä oppilaan tuntemuksella pyritään ehkäisemään seksuaalista häirintää ja rasistista käytöstä. Oppilaita opetetaan tunnistamaan seksuaalisen häirinnän ja rasismin tunnusmerkit. Aihetta käsitellään terveystiedon ja ympäristöopin tunneilla.

Seksuaalista häirintää ja rasistista toimintaa ei koulussa hyväksytä, vaan asiaan puututaan välittömästi. Ensijainen vastuuhenkilö on aikuinen, joka on ensimmäisenä tilanteessa paikalla. Hän keskustelee asianosaisten kanssa ja selvittää tapahtumien kulun. Hän siirtää asian käsittelyn luokanopettajalle/-valvojalle, joka jatkaa tapahtuman selvittelyä. Luokanopettaja/-valvoja kirjaa tapahtumat ja järjestää osapuolten kuulemisen, jossa sovitaan, että häirintä loppuu. Siltä varalta, että sopimus ei pidä, sovitaan, mitä sen jälkeen tapahtuu. Asian vakavuusaste huomioiden tehdään ilmoitukset huoltajalle ja koulun opiskeluhooltohenkilöstölle.

Sovitaan myös seurannasta. Seurantapalaverissa luokanopettaja/-valvoja kysyy uhrilta ja tekijältä sovitun ajan kuluttua, onko tilanne toistunut. Jos tilanne toistuu, pyydetään huoltaja ja koululle selvittämään tilannetta ja pohtimaan jatkoa. Vakavimmissa tapauksissa arvioidaan heti lastensuojelun ja poliisin tarve.

Tapahtuneesta määrätään asianmukaiset rankaisutoimet. Opiskeluhoolto huolehtii tiedon saatuaan siitä, että sekä uhri että tekijä saavat asianmukaisen tuen

6.1.4 Yhteistyö huoltajien ja tarvittavien viranomaisten kanssa

Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden hoitamisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä terveydenhoidon, sosiaalitoimen ja/tai poliisin kanssa. Tämä on tarpeen, mikäli koulun omat toimenpiteet eivät riitä, eli tilanteet jatkuvat niihin puuttumisesta huolimatta. Tai mikäli muu lainsäädäntö vaatii ilmoittamaan tapahtuneesta toisille viranomaisille.

Terveystarkastaja kysyy terveystarkastusten yhteydessä kiusaamisesta sekä oppilailta että huoltajilta. Hän ohjeistaa oppilaita ja huoltajia tilanteen vaatimalla tavalla. Terveystarkastaja tarkastaa akuuteissa väkivalta-tilanteissa fyysiset vammat ja antaa niihin hoitoa ja ohjeistaa tarvittaessa saamaan lisäapua.

Kuraattori toimii opettajan tukena luokkatason toiminnassa, tapaa ja ohjaa yksilö- ja ryhmätasolla, tekee yhteistyötä vanhempien ja mahdollisten yhteistyötahojen kanssa.

Psykologi antaa yksilöllistä tukea tilanteissa, joissa väkivalta, kiusaaminen tai häirintä on vaikuttanut selvästi oppilaan mielialaan ja arkeen. Hän toimii tarvittaessa yhteistyössä vanhempien ja mahdollisten yhteistyötahojen kanssa.

6.1.5 Suunnitelmista tiedottaminen, päivittäminen, seuranta ja arviointi

Nämä suunnitelmat ovat osa Tervolan kunnan opiskeluhoitosuunnitelmaa ja opetussuunnitelmaa ja luettavissa koulujen kotisivuilla. Suunnitelmista tiedotetaan vuosittain koulun henkilöstölle sekä terveydenhoitajalle ja kuraattorille. Huoltajille ja oppilaille suunnitelmista

tiedotetaan vuosittain koulun syystiedotteessa. Suunnitelmia päivitetään tarvittaessa ja viimeistään opiskeluhoitosuunnitelman päivittämisen yhteydessä. Suunnitelman toteutumisesta arvioidaan lukuvuosittain oppilaille tehtävillä kyselyillä ja opettajainkokouksissa, sekä opiskeluhoitoryhmän arviointikokouksessa.

6.2 Kriisisuunnitelma

Kriisitilanteiden ehkäisy ja niihin varautuminen

Kriisinhallinta on prosessi, jolla organisaatio käsittelee odottamattoman tapahtuman, joka vaikuttaa merkittävästi ja uhkaa organisaation tai sen jäsenen fyysistä, psyykkistä tai materiaalista turvallisuutta. Kriisinhallinta sisältää tiedot, taidot ja keinot, joita tarvitaan vakavan tilanteen tunnistamiseen, arviointiin, ymmärtämiseen ja siitä selviytymiseen.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa ja se on osa kouluyhteisön toimintakulttuuria. Kaikilla on myös velvollisuus edistää yhteisön jäsenten turvallisuutta. Kriisitilanteita pyritään ehkäisemään koulussa toimivalla valvonnalla, aktiivisella opiskeluhoollolla sekä puuttumalla näkyviin ja huolta herättäviin merkkeihin oppilaiden käytöksessä.

Koulun oppilaat ja henkilökuntaan kuuluvat aikuiset voivat joutua äkilliseen onnettomuuteen tai uhkaavaan tilanteeseen joko koulussa tai sen ulkopuolella. Kuolema, sairaus tai onnettomuus voi kohdata oppilaitten perheenjäseniä tai muita läheisiä ihmisiä.

Koulun toimintaa ohjaavat järjestyssäännöt. Tärkeänä osana kriisivalmiuden ylläpidossa on Pelastussuunnitelma. Turvallisuuden edistämisessä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia.

Työturvallisuus tulee huomioida varsinkin seuraavissa oppiaineissa: käsityö, liikunta, kotitalous, fysiikka ja kemia. Edellä mainittujen aineiden opettajien tulee tuntea oman oppiaineensa työturvallisuusmääräykset ja noudattaa niitä.

Yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa

Kunnan kriisiryhmä

Kunnan kriisiryhmä huolehtii niiden ihmisten kriisiauttamisesta, jotka ovat olleet mukana traumaattisessa tapahtumassa. Ryhmän kokoa tarvittaessa virka-aikana Lapin hyvinvointialueen mielenterveyspalveluiden sairaanhoitajat ja virka-ajan ulkopuolella Länsi-Pohjan keskussairaalan psykiatrian päivystyspuhelimen hoitaja.

Koulun kriisiryhmä

Koulun kriisiryhmänä toimii koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä, jota johtaa koulunjohtaja/rehtori. Siihen kuuluvat jäseninä terveydenhoitaja, kuraattori ja opettajaedustaja.

Kriisiryhmän tehtävät:

- kirjaa ryhmän sisäisen työnjaon ja vastuuketjun
- selvittää kriisitilanteissa tärkeät yhteistyötahot
- tiedottaa suunnitelmasta oppilaita, huoltajia sekä yhteistyökumppaneita
- organisoii toiminnan kriisitilanteissa
- huolehtii välittömistä henkisen tuen tarpeista sekä mahdollisista jatkotoimista
- arvioi kriisitilanteissa toteutettuja toimia ja ehdottaa kriisisuunnitelmaan tarvittavia muutoksia

Tiedottamisen ja viestinnän periaatteet

Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, tiedottaa siitä koulunjohtajalle/rehtorille, jonka jälkeen koulunjohtaja/rehtori selvittää:

- ketä asia koskee
- mitä on tapahtunut ja missä
- miten kaikki tapahtui ja mitä tapahtumasta tiedetään

Henkilökunta käsittelee asiaa koulunjohtajalta/rehtorilta saamiensa ohjeiden mukaisesti. Kaikki tiedottaminen koulun ulkopuolelle tapahtuu ensisijaisesti koulunjohtajan/rehtorin kautta

Liite 4 Kriisitiedottamisen malleja

Toimintatavat erilaisissa äkillisissä kriisitilanteissa

Kriisitilanteessa on samanaikaisesti huolehdittava yhteisön jäsenistä, jatkettava toimintaa ja tiedotettava kriisitoiminnasta. Kriisisuunnitelma auttaa toimimaan nopeasti ja tehokkaasti kriisitilanteessa. Traumatisoivien tapahtumien vaikutuksia lievennetään ja vähennetään toipumista tukevan psykososiaalisen tuen avulla.

Kouluun työyhteisönä kohdistuva kriisi voi koskea yksittäistä oppilasta tai henkilökunnan jäsentä, luokkayhteisöä tai koko työyhteisöä. Tällaisia ovat esim. oppilasta tai henkilöstöä koskeva kuolemantapaus sekä kansalliset tai kansainväliset kriisit. Seuraavassa on annettu esimerkkejä erilaisissa kriisitilanteissa toimimisesta:

Surun käsittely

Suru on tunne ja sureminen on sopeutumista. Sureminen on yksilöllistä. Surevan lapsen ja nuoren yksityisyyttä kunnioittaen on varmistettava, että hän tietää mistä ja keneltä aikuiselta tukea saa.

Kouluissa huomioidaan surun käsittelyssä henkilöstön ja oppilaiden (sekä heidän perheeseen kuuluvan lähiomaisen) kuolemantapaus seuraavalla tavalla:

- koulussa voidaan järjestää muistohetki, joka sisältää muistosanoja ja musiikkia, valkoliinainen pöytä ja kynttilä
- lasketaan yhteisesti lippu puolitankoon, kun koulun oma oppilas tai henkilökuntaan kuuluva on kuollut
- tapauksesta keskustellaan yhteisesti luokissa, jos oppilaat niin tahtovat. Jos koulun oma oppilas on kuollut, hänen pulpetilleen voidaan asettaa kukkia, kynttilä tai liina
- kotiin otetaan yhteyttä ja koulusta käy henkilökuntaa edesmenneen oppilaan vanhempien luona vierailulla, jos vanhemmat niin toivovat

Oppilaan kuolema

Jos kuolema on tapahtunut koulussa tai koulumatkalla, koulunjohtaja/rehtori on yhteydessä poliisiin, ja sitä kautta suruviestin vieminen kotiin järjestetään. Tämän jälkeen koulunjohtaja/rehtori on yhteydessä kuolleen oppilaan kotiin. Vanhempien kanssa sovitaan koulun toimenpiteistä ja oppilaiden ja opettajien osallistumisesta hautajaisiin vanhempien toivomusta kunnioittaen.

Oppilaan kuolemaa ja sen aiheuttamaa surua käsitellään kuolleen oppilaan luokan kanssa opettajien tai kriisiryhmän jäsenen johdolla. Kuolemasta on lupa kertoa oppilaille, kuolintavasta ei. Oppilaita autetaan purkamaan ajatuksia ja tunteitaan ja heille kerrotaan mahdollisista surureaktioista. Muiden luokkien opettajat kertovat asiasta omille oppilailleen. Myös opettajat tarvitsevat tukea. Työntekijöille ja oppilaille voidaan tarvittaessa järjestää psykologinen jälkipuinti, jonka toteuttaa ulkopuolinen asiantuntija, kunnan kriisiryhmän jäsen.

Koteihin tiedotetaan asiasta Wilman kautta. Tarvittaessa järjestetään vanhempainilta muutama päivä tapahtuneen jälkeen, koska vanhemmat voivat tarvita tukea lastensa auttamiseen. Koulussa järjestetään muistotilaisuus, jonne voidaan kutsua kuolleen oppilaan ja hänen luokkansa vanhemmat. Lisäksi järjestetään erilaisia surun käsittelyä helpottavia toimia, kuten nostetaan lippu puolisalkoon, muistetaan kuollutta oppilasta kirjein, runoin tai piirustuksin, asetetaan hänen pulpetilleen kynttilä, kukkia tai valokuva. Mikäli kuolema tapahtuu loman aikana, koulussa järjestetään jälkikäteen muistotilaisuus. Opettajien on syytä seurata oppilaiden toipumista ja mahdollista tuen tarvetta.

Koulun henkilökuntaan kuuluvan kuolema

Koulunjohtaja/rehtori on yhteydessä kuolleen omaisiin. Koulunjohtaja/rehtori tai kriisiryhmän jäsen kertoo kuolleen opettajan luokalle tapahtuneesta. Muille luokille asian kertoo oma opettaja tai kriisiryhmän jäsen. Koulussa pidetään muistotilaisuus. Kodeille tiedotetaan asiasta Wilmassa kirjallisesti tai vanhempainillassa. Koulunjohtaja sopii omaisten kanssa koulun työntekijöiden ja oppilaiden mahdollisesta osallistumisesta hautajaisiin. Kuolleen työntekijän työkavereille voidaan järjestää psykologinen jälkipuinti, jonka toteuttaa asiantuntija kunnan kriisiryhmästä.

Itsemurha

Itsemurhan käsittely kouluyhteisössä on erityisen tärkeää, koska itsemurha saattaa toimia ongelmanratkaisumallina muille. Koulunjohtaja/rehtori sopii menehtyneen oppilaan vanhempien kanssa koulun toimenpiteistä ja hautajaisiin osallistumisesta, vanhempien toivomuksia kunnioittaen. Tieto itsemurhasta annetaan ensin koulun työntekijöille, jotka sopivat yhdessä kriisiryhmän kanssa, mitä ja miten oppilaille kerrotaan asiasta. Asiallisella informaatiolla ja psyykkisellä tuella ehkäistään uusia itsemurhatapauksia. Koulunjohtaja/rehtori ja kriisiryhmän jäsenet käsittelevät asiaa menehtyneen oppilaan luokan sekä muiden luokkien kanssa.

Jos itsemurha tapahtuu koulupäivän aikana, huolehditaan siitä, etteivät oppilaat pääse tapahtumapaikalle tai poistuvat sieltä heti. Kutsutaan ambulanssi, poliisi ja koulun kriisiryhmä. Suruviestin kotiin vievät viranomaiset. Tämän jälkeen koulunjohtaja/rehtori on yhteydessä kotiin.

Menehtyneen oppilaan luokalle on syytä järjestää psykologinen jälkipuintitilaisuus. Myös opettajille on hyvä järjestää oma jälkipuintitilaisuus. Muistotilaisuus, omaisten muistaminen ja hautajaisiin osallistuminen toteutetaan kuten yleensä kuolemantapausten yhteydessä. Mikäli itsemurha on tapahtunut loman aikana, järjestetään jälkeinpäin muistotilaisuus.

Itsemurhaa on syytä aina käsitellä oppilaiden kanssa. Tärkeää on korostaa sitä, ettei kenenkään tarvitse jäädä ongelmiansa kanssa yksin vaan apua on saatavilla. On tärkeää estää itsemurhan ja kuoleman ihannoiti sankarillisena ratkaisukeinona. Oppilaan itsemurhan jälkeen on tärkeää seurata tilannetta.

Vakava väkivalta tai sen uhka

Koulussa tapahtuneeseen väkivaltatilanteeseen ensimmäisenä paikalle tullut koulun aikuinen tilaa tarvittaessa ambulanssin. Väkivaltatilanteesta ilmoitetaan heti koulunjohtajalle/rehtorille, joka tarvittaessa soittaa poliisille. Vanhemmille ilmoitetaan tapahtuneesta. Jos kyseessä on oppilaiden keskinäinen väkivalta, asian käsittelyä jatketaan koulussa asianosaisten kesken. Väkivaltatilanteen luonteesta ja vakavuudesta riippuu, käsitelläänkö sitä koulussa muiden oppilaiden kanssa. Mikäli väkivallantekijä on opettaja tai koulun muu työntekijä, koulunjohtaja/rehtori puuttuu asiaan välittömästi.

Onnettomuus tai tapaturma

Ensimmäisenä onnettomuuspaikalle saapunut aikuinen arvioi, mitä on tapahtunut ja minkälaista apua tarvitaan. Sen jälkeen ryhdytään nopeasti tarvittaviin toimiin, esimerkiksi kutsutaan paikalle ambulanssi. Tarvittaessa soitetaan yleiseen hätänumeroon ja tehdään hätäilmoitus. Hätäilmoitusta tehdessä kerrotaan, mitä on tapahtunut, missä paikassa ja osoitteessa ja vastataan esitettyihin kysymyksiin. Puhelua ei saa katkaista ennen kuin siihen annetaan lupa. Tapahtuneesta ilmoitetaan koulunjohtajalle/rehtorille.

Tulipalo, säteilyvaara

Onnettomuuksien sattuessa tilanteen vakavuus arvioidaan ja toimitaan sen mukaisesti. Toimitaan pelastussuunnitelman mukaan.

Toiminta pommiuhkatilanteessa

Pommiuhkatilanteesta koulunjohtaja/rehtori ilmoittaa välittömästi poliisille. Oppilaat ja työntekijät ohjataan ulos koulurakennuksesta, koulu suljetaan. Toimitaan poliisin antamien ohjeiden mukaan. Pommiuhkatilanteisiin on aina suhtauduttava vakavasti. Jos uhkaus saadaan puhelimitse, yritetään pitkittää puhelua ja saada mahdollisimman tarkat tiedot uhkausten syistä ja kohteesta. Tilanteesta ja poliisin ohjeista riippuen suoritetaan koulussa mahdollinen hiljainen etsintä. Pommiksi epäiltyyn esineeseen, pakettiin tai laukkuun ei saa koskea.

Kansallinen tai kansainvälinen kriisi

Koko Suomen kansaa tai maailmanlaajuisesti koskettavan kriisin käsittelyssä seurataan opetuksen järjestäjän tai opetushallituksen antamia ohjeita kriisin käsittelyssä.

Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen

Kriisin ja surun käsittelyssä pyritään lyhyeen ja napakkaan, mutta silti lohduttavaan käsitteelyyn. On tärkeää, että koulun arki palaa entiselleen mahdollisimman nopeasti. Terveystoimittaja ohjaa tarvittaessa saamaan apua ne henkilöt, jotka eivät pääse kriisin tai surun yli yhteisen käsittelyn keinoin.

Psykososiaalisen tuen käynnistäminen äkillisissä kriiseissä jo tapahtuneen ensivaiheissa on tärkeää. Tarkoituksenmukainen toiminta auttaa ymmärtämään itsessä ja muissa tapahtuvia reaktioita ja tukee toipumista vakavien käännekohtien jälkeen.

Suunnitelmaan perehdyttäminen, päivittäminen ja seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi

Onnettomuuksiin tai turvallisuushäiriöihin varautumista tuetaan valmentamalla oppilaat ja henkilökunta toimimaan oikein uhka- ja vaaratilanteissa. Vastuuhenkilönä on koulunjohtaja/rehtori.

Tätä suunnitelmaa päivitetään aina tarvittaessa. Päivityksen yhteydessä arvioidaan toimintaohjeen ajanmukaisuutta ja tehdään siihen tarvittavat muutokset. Myös jokaisen kriisitilanteen jälkeen huolehditaan tilanteen hoidon arvioinnista yhdessä henkilöstön kanssa asianosaisia konsultoiden ja esitetään tarvittavat tarkennukset suunnitelmaan.

Liite 1 Huolen alueet

Pieni huoli (huoli ja ihmettely käynyt mielessä), yhteys huoltajiin/ oppilashuollon henkilöön th, kuraattori, psykologi

- ❖ alisuoriutuminen/ylisuoriutuminen
- ❖ läksyjen ja muiden koulutehtävien laiminlyönti
- ❖ myöhästelyt
- ❖ huomattavan väsynyt aamuisin
- ❖ puutteellinen hygienia
- ❖ yhteisten sääntöjen noudattaminen hankalaa
- ❖ motivaation puute
- ❖ väsymys, passiivisuus
- ❖ empatian puute
- ❖ hyvien käytöstapojen puuttuminen
- ❖ nettikiusaaminen
- ❖ huolestuttavat piirustukset, kirjoitukset tms.
- ❖ käytösongelmat
- ❖ ”nyrkit pystyssä” -käytös
- ❖ outo käyttäytyminen, potkii, puree, lyö huutaa, haistattelee...
- ❖ haasteet omien tunteiden tunnistamisessa ja hallitsemisessa
- ❖ itseinho, huono itsetunto
- ❖ voimakkaita psykosomaattisia ruumiillisia oireita, oudot vammat
- ❖ hyvin voimakkaat mielialan vaihtelut
- ❖ valehtelu
- ❖ vetäytyminen ikätovereista
- ❖ yli- tai alireagointi
- ❖ muutos käyttäytymisessä
- ❖ kiusaamisen havaitseminen
- ❖ epätavallinen, tilanteeseen sopimaton käytös, ei tottele ohjeita/käskyjä/kieltoja
- ❖ toisten epänormaali miellyttäminen, vietävissä olo
- ❖ selittämätön fyysinen/psykykinen oireilu
- ❖ vanhemman halventava, aliarvioiva puhe lapsesta
- ❖ huoli lapsen ja vanhemman välisestä vuorovaikutuksesta
- ❖ haasteet sosiaalisessa vuorovaikutustilanteessa (välttelee, ei vastaa kysymyksiin)
- ❖ vanhempien mielenterveysongelmat
- ❖ vanhempien vaikeudet kasvatustehtävissä
- ❖ valittaminen kivuista
- ❖ poissaoleva, jumittaa

- ❖ nälkäisyys/sairaaloinen ylipaino
- ❖ epämääräiset ruhjeet/mustelmat
- ❖ toisten tavaroiden piilottelu
- ❖ tupakan/nuuskan käyttö
- ❖ itsensä satuttaminen
- ❖ ei syö kouluruokailussa

Tuntuva huoli (huoli on tuntuva, yksilöllinen oppilashuoltopalaveri)

- ❖ koulunkäynnin laiminlyöminen
- ❖ toistuva oppituntien häirintä (ei anna työrauhaa toisille, äänekäs, liikkuu luokassa, heittelee tavaroita)
- ❖ koulupoissaolot yli 50 tuntia (Varhainen tuki koulupoissaoloihin -malli)
- ❖ opiskelukyvyn lamaantuminen
- ❖ selvä muutos käyttäytymisessä
- ❖ toistuva seksuaalissävyyteinen puhe ja käytös
- ❖ toistuva koulualueelta poistuminen
- ❖ lapsen/vanhemman uhkaava puhe ja käytös
- ❖ toistuvat käytösongelmat
- ❖ varastelu
- ❖ lapsen tarpeiden laiminlyönti (esim. puhkaus, vaatetus, ravinto, yksinoloa, huolenpidon puutteita)

Iso huoli (huoli on erittäin suuri, lastensuojeluilmoitus/rikosilmoitus)

- ❖ jatkuva koulunkäynnin laiminlyönti L
- ❖ lapsen väkivaltainen käytös R/L
- ❖ omaisuuden tuhoaminen R/L
- ❖ oman tai muiden henkilöiden turvallisuuden vaarantaminen R/L
- ❖ väkivaltaiset puheet, uhkaava puhe ja käytös R/L
- ❖ teräase tms. suunnitelmallisesti mukana koulussa R
- ❖ lapseen kohdistuva väkivalta R
- ❖ seksuaalinen hyväksikäyttö R
- ❖ perheväkivalta R/L
- ❖ vakava lapsen tarpeiden laiminlyönti L
- ❖ lapsen sairauden hoitamatta jättäminen L
- ❖ päihteiden käyttö L/R (huumausaineet)
- ❖ jatkuvat käytösongelmat L
- ❖ itsetuhoinen käytös L

Lastensuojeluun ja poliisille voi aina soittaa tiedustellakseen toimintatapaa, kun ei kerro oppilaan nimeä (konsultointia). Kouluterveydenhoitajalta voi pyytää apua terveyteen liittyvissä suuren huolen asioissa.

Liite 3 Suostumuslomake

SUOSTUMUS OPISKELUHUOLLON MONIALAISEN ASiantuntijaryhmän KOOLLE KUTSUMISEEN

Oppilaan nimi _____

Koulu _____ Luokka _____

Huoltajan nimi/nimet _____

☐ yhteishuoltajuus

☐ yksinhuoltajuus

Suostumus opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän koolle kutsumiseen *)

☐ Annan suostumuksen monialaisen asiantuntijaryhmän koollekutsumiselle koulunkäyntini tukemiseksi ja tarvitsemiä tukipalveluiden järjestämiseksi

☐ En anna suostumusta

Monialaiseen asiantuntijaryhmään kutsutaan (x-ruutuun):

☐ huoltaja/huoltajat

☐ opettaja _____

☐ erityisopettaja _____

☐ opinto-ohjaaja

☐ kuraattori

☐ terveydenhoitaja

☐ psykologi

☐ psykiatrinen sairaanhoitaja

☐ lääkäri _____

☐ sosiaalitoimen edustaja _____

☐ rehtori/koulunjohtaja/apulaisrehtori _____

☐ muu _____

Ensimmäinen kokoontumisaika ja -paikka:

Tervolassa ____/ ____ 20____

Oppilaan allekirjoitus

Asian vireillepanijan allekirjoitus ja virka-asema

Huoltajan allekirjoitus

Huoltajan allekirjoitus

*) Kirjallinen lupa pyydetään Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1287/2013 14§:n mukaisesti järjestettävän monialaisen asiantuntijaryhmän koolle kutsumiseen yksittäisen oppilaan tuen tarpeen selvittämiseksi.

Liite 4 Kriisitiedottamisen mallit

Sisäinen tiedottaminen oppilaille

- tiedottaminen luokissa, jolloin on heti mahdollisuus kysyä opettajalta lisätietoja
- sama viesti kaikkiin luokkiin yhtä aikaa
- koulunjohtaja/rehtori laatii tiedotteen (tai käyttää valmista pohjaa)

Esimerkki tiedotteesta oppilaille, jonka opettaja lukee:

Tämä tiedote on koulunjohtaja/rehtorilta kaikille.

Olemme juuri saaneet tiedon ikävästä tapahtumasta (oppilaan nimi) on (milloin) kuollut äkillisesti. (Kuolinsyy, jos sen kertomiseen on huoltajien lupa) Koko koulun henkilökunta haluaa ottaa osaa perheen ja ystävien suruun.

Muistotilaisuus pidetään (missä ja milloin?). Oppilaille on järjestetty keskustelutilaisuus yksin tai pienissä ryhmissä (kenen, keiden) kanssa. Koulunkäyntiä pyritään jatkamaan normaaliin tapaan mahdollisimman pian.

Sisäinen tiedottaminen henkilökunnalle

- Wilmassa
- kokoukset/palaverit
- tilanpäivitys
- mitä tehdään nyt ja jatkossa, faktojen kerääminen
- puhelin tiedottamisvälineenä iltaisin ja loma-aikoina
- huomioi myös muu henkilökunnan tiedottaminen

Ulkoinen tiedottaminen huoltajille

- Wilmassa
- vanhempainillat
- Wilmassa/koulun omilla nettisivuilla tieto, missä numerossa vastataan lisäkysymyksiin

Esimerkki kirjeestä kotiin:

Hyvät vanhemmat,

tähän kohtaan kerrotaan lyhyesti, mutta tarkasti mitä on tapahtunut, milloin missä, mitä toimenpiteitä on tehty mikä on tilanne nyt, mitä seuraavien päivien aikana tehdään

Suosittellemme, että lähetätte lapsenne kouluun kuten tavallisestikin. On hyvä muistaa, että tuttu koulu on turvallinen lapsella missä tahansa hätätilanteessakin. Lapsenne hyvinvointi ja turvallisuus on meille tärkeä asia. Mikäli teillä on tapahtuneeseen liittyvää kysyttävää tai huolia asian suhteen, ottakaa yhteyttä kriisiryhmämme jäseneseen _____ puh. _____

Ystävällisin terveisin

Nimi

Titteli

Ulkoinen tiedottaminen medialle

- vain koulunjohtaja/rehtori tiedottaa mediaa
- muille ohjeistukseksi puheluiden ja toimittajien ohjaaminen koulunjohtajan luo
- ei "off the record" lausuntoja, koska toimittajat voivat käyttää niitä sopimuksesta huolimatta
- käytä yleisiä fraaseja jotka ovat turvallisia ja neutraaleja esim. "teemme kaikkemme...", "valitamme syvästi tapahtunutta..."
- pidä kirjaa mitä faktoja olet medialle antanut
- tiedota vain faktoista

- suojele oppilaita toimittajilta (alaikäisten lasten ohjeistaminen, että toimittajille ei välttämättä tarvitse vastata eikä antaa kuvata)

Esimerkki tiedotteesta:

XX koulussa on tänään tapahtunut (mitä, lyhyt selostus).

Tapahtuma sattui klo xx.xx.

Paikalla oli/ei ollut oppilaita, opettajia, muita?

Seuraavia toimia on käynnistetty...

Koulussamme on toimintaopas koulujen ja oppilaitosten äkillisiin kriiseihin ja uhka- ja vaaratilanteisiin, jonka mukaan on toimittu.

Yhteyshenkilö koulussa on XX.
